TYGODNIK KATOLICKI.

1869. Grodzisk, 30 lipca. №. 31.

Tygodnik katolicki wychodzi co tydzień w Piątek. Cena prenumeraty 1 Tal. ćwierćrocznie. Listy z zagranicy adresować należy do Poznania (Posen, Grand Duché de Posen). Redakcyja odbiera tylko frankowane korespondencyje. Rękopisy zwracają się tylko na wyraźne poprzednie żądania. Po użyciu ulegają niezwłocznie zniszczeniu.

Spis rzeczy: List Apostolski Ojca św. — *Korespondencye:* Rzym. — Książki. — Walne zebranie katolików we Wrocławiu. — Korespond. poz. do *Czasu.* — *Wiadomości potoczne.*

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI

PII

DIVINI PROVIDENTIA

PAPAE IX.

LITTERAE APOSTOLICAE,

AD OMNES PROTESTANTES, ALIOSQUE ACATHOLICOS.

Jam vos omnes noveritis, Nos licet immerentes ad hanc Petri Cathedram evectos, et iccirco supremo universae catholicae Ecclesiae regimini et curae ab ipso Christo Domino Nobis divinitus commissae praepositos opportunum existimasse, omnes Venerabiles Fratres totius orbis Episcopos apud Nos vocare, et in OEcumenicum Concilium futuro anno concelebrandum cogere, ut cum eisdem Venerabilibus Fratribus, in sollicitudinis Nostrae partem vocatis ea omnia consilia suscipere possimus, quae magis opportuna ac necessaria sint, tnm ad dissipandas tot pestiferorum errorum tenebras, qui cum summo animarum dammo ubique in dies dominantur et debacchantur, tum ad quotidie magis constituendum et amplificandum in christianis populis vigilantiae Nostrae concreditis verae fidei, justitiae veraeque Dei pacis Regnum. Ac vehementer confisi arctissimo et amantissimo conjunctionis foedere, quo Nobis et Apost. huic Sedi iidem Venerabiles Fratres mirifice obstricti sunt, qui nunquam intermiserunt omni supremi Nostri Pontificatus tempore splendidissima erga Nos et eamdem Sedem fidei, amoris et observantiae testimonia praebere, ea profecto spe nitimur fore, ut veluti praeteritis saeculis alia generalia Concilium hoc OEcumenicum a Nobis indictum uberes laetissimosque, divina adspirante gratia, fructus emittat pro majore Dei gloria, ac sempiterna huminum salute.

Itaque in hanc spem erecti, ac Domini Nostri Jesu Christi, qui pro universi humani generis salute tradidit animam suam, caritate excitati et compulsi, haud possumus, quin futuri Concilii occasione eos omnes Apostolicis, ac paternis Nostris verbis alloquamur, qui etiamsi eumdem Christum Jesum veluti Redemptorem agnoscant, et in christiano nomine glorientur, tamen veram Christi fidem haud profitentur, neque catholicae Ecclesiae communionem sequuntur. Atque id agimus, ut omni studio et caritate eos vel maxime moneamus, exhortemur, et obsecremus, ut serio considerare et animadvertere velint, num ipsi viam ab eodem Christo Domino praescriptam sectentur, quae ad aeternam perducit salutem. Et quidem nemo inficiari ac dubitare potest, ipsum Christum Jesum ut humanis omnibus generationibus redemptionis suae fructus applicaret, suam hic in terris supra Petrum unicam aedificasse Ecclesiam, idest unam, sanctam, catholicam, apostolicam, eique necessariam omnem contulisse potestatem, ut integrum inviolatumque custodiretur fidei depositum, ac eadem fides omnibus populis, gentibus, nationibus traderetur, ut per baptisma omnes in mysticum suum corpus, cooptarentur homines, et in ipsis semper servaretur ac perficeretur illa nova vita gratiae, sine qua nemo potest unquam aeternam mereri et assequi vitam, utque eadem Ecclesia, quae mysticum suum constituit corpus in sua propria natura semper stabilis et immota usque ad consummationem saeculi permaneret, vigeret, et omnibus filiis suis omnia salutis praesidia suppeditaret. Nunc vero qui accurate considerat ac meditetur conditionem, in qua versantur variae, et inter se discrepantes religiosae societates sejunctae, a catholica Ecclesia, quae a Christo Domino, ejusque Apostolis sine intermissione per legitimos sacros suos Pastores semper exercuit, et in praesentia etiam exercet divinam potestatem sibi ab ipso Domino traditam, vel facile sibi persuadere debebit, neque aliquam peculiarem, neque omnes simul conjunctas ex eisdem societatibus ullo modo constituere et esse illam unam et catholicam Ecclesiae ullo modo dici posse, quandoquidem sunt a cath. unitate visibiliter divisae. Cum enim ejusmodi societates careant viva illa et a Deo constituta auctoritate, quae homines res fidei morumque disciplinam praesertim docet, eosque dirigit ac moderatur in iis omnibus, quae ad aeternam salutem pertinent, tum societates ipsae in suis doctrinis continenter variarunt, et haec mobilitas, ac instabilitas apud easdem societates nnnquam cessat. Quisque vel facile intelligit, et clare aperteque noscit, id vel maxime adversari Ecclesiae a Christo Domino institutae, in qua veritas semper stabilis, nullique unquam immutationi obnoxia persistere debet, veluti depositum eidem Ecclesiae traditum integerrime custodiendum pro cujus custodia Spiritus Sancti praesentia auxiliumque ipsi Ecclesiae fuit perpetuo promissum. Nemo autem ignorat, ex hisce doctrinarum, et opinionum dissidiis socialia quoque oriri schismata, atque ex his originem habere innumerabiles communiones, et sectas, quae cum summo

christianae civilisque reipublicae damno magis in dies propagantur.

Enimvero quicumque religionem veluti humanae societatis fundamentum cognoscit, non poterit non agnoscere et fateri, quantam in civilem societatem vim ejusmodi principiorum, ac religiosarum societatum inter se pugnantium divisio, ac discrepantia exercuerit, et quam vehementer negatio auctoritatis a Deo constitutae ad humani intellectus persuasiones regendas, atque ad hominum tum in privata, tum in sociali vita actiones dirigendas excitaverit, promoverit, et aluerit hos infelicissimos rerum ac temporum motus et perturbationes, quibus omnes fere populi miserandum in modum agitantur et affliguntur.

Quamobrem ii omnes, qui Ecclesiae catholicae unitatem et veritatem non tenent,*) occasionem amplectantur hujus Concilii, quo Ecclesia Catholica, cui eorum Majores adscripti erant, novum intimae unitatis et inexpugnabilis vitalis sui roboris exhibet argumentum, ac indigentiis eorum cordis respondentes ab eo statu se eripere studeant, in quo de sua propria salute securi esse non possunt. Nec desinant ferventissimas miserationum Domino offerre preces, ut divisionis murum disjiciat, errorum caliginem depellat, eosque ad sinum sanctae Matris Ecclesiae reducat, in qua eorum Majores salutaria vitae pascua habuere, et in qua solum integra Christi Jesu doctrina servatur, traditur, et coelestis gratiae dispensantur mysteria.

Nos quidem cum ex supremi Apostolici Nostri ministerii officio Nobis ab ipso Christo Domino commisso omnes boni pastoris partes studiosissime explere, et omnes universi terrarum orbis homines paterna caritate prosequi, et amplecti debeamus, tum has Nostras ad omnes christianos a Nobis sejunctos Litteras damus, quibus eos etiam atque etiam hortamur et obsecramus, ut ad unicum Christi ovile redire festinent; quandoquidem eorum in Christo Jesu salutem ex animo summopere optamus, ac timemus ne eidem Nostro Judici ratio a Nobis aliquando sit reddenda, nisi, quantum in Nobis est, ipsis ostendamus et muniamus viam ad eamdem aeternam assequendam salutem. In omni certe oratione, et obsecratione, cum gratiarum actione nunquam desistimus dies noctesque pro ipsis caelestium luminum et gratiarum abundantiam ab aeterno animarum Pastore humiliter enixeque exposcere. Et quoniam vicariam Ejus hic in terris licet immerito gerimus operam, iccirco errantium filiorum ad catholicae Ecclesiae reversionem expansis manibus ardentissime expectamus, ut eos in coelestis Patris domum amantissime excipere, et inexhaustis ejus thesauris ditare possimus. Etenim ex hoc optatissimo ad veritatis et communionis cum catholica Ecclesia reditu non solum singulorum, sed totius etiam christianae societatis salus maxime pendet, et universus mundus vera pace perfrui non potest, nisi fiat unum ovile, et unus pastor.

Datum Romae, apud S. Petrum, die 13 Septembris 1868.

Pontificatus Nostri Anno Vicesimotertio.

*) S. August Ep. LXI., al. CCXXII.

KORESPONDENCYE.

(Fp.) **Rzym**, *23 lipca.*

Choć tak wiele ciosów uderzyło już w tkliwe serce Piusa IX z powodu prześladowania jakiego prawie wszędzie, ale mianowicie we Włoszech i w Polsce, a teraz i w Austryi Kościół doznaje, podobało się jednak Bogu nawiedzić go jeszcze smutkiem rodzinnym przez śmierć starszego brata Gabriela hr. Mastai. Już 89 letni starzec, ale krzepki jeszcze, mógł sobie hr. Gabriel obiecywać wiele lat życia, ile że w rodzinie Mastai'ch pospolicie długo żyją, gdy upadek przy wysiadaniu z powozu stał mu się przyczyną przedwczesnéj śmierci. Ciężkie rany odniósłszy na głowie i kość goleniową mając złamaną w tak podeszłym wieku, nie mógł już wrócić do zdrowia. Ojciec św. zawiadomiony o tym smutnym wypadku, długo na samotności pozostał sam z Bogiem; potym w towarzystwie prałatów antikamery i czterech szwajcarów, zaszedł do Kościoła św. Piotra, i długo się modlił przed Najśw. Sakramentem. Nakoniec z wypogodzonem czołem, choć z twarzą tęsknym smutkiem powleczoną, oglądał roboty przygotowawcze w nawie poprzecznéj. Jedenaście ołtarzy i w nawie i z pomiędzy arkad w pobliżu ma być usuniętych; natomiast przenośne ołtarze urządzone będą w głównéj nawie Kościoła.

Opowiadają, że Ojciec św. odebrawszy wiadomość o smutnym przypadku brata swego hr. Gabriela, miał być w Kościele, gdzie są schody, po których P. Jezus wstępował przed sąd Piłata, i miał się jak inni pobożni na kolanach wczołgać w pośród modlitw gorących. Jakaż to nieroztropność, zawołałby każdy, rządzący się tylko naturalnym uczuciem. Tak; ale świętym wolno robić głupstwa święte, tj. rzeczy „święte“ które u ludzi tego świata za głupstwa uchodzą.

Biskup *Fessler*, sekretarz Soboru już od dwóch tygodni obecny jest na posiedzeniach Komissyi przygotowawczych do Soboru, które się co Niedzielę odbywają, lecz otoczone są najgłębszą tajemnicą. Zajmuje on mieszkanie przeznaczone dlań przez Papieża na wstępie *Borgo nuovo.* Ojciec św. z wielką troskliwością to mieszkanie dlań urządził, sam rozporządzał, obrazy dobierał, pomiędzy którymi jest jeden przedstawiający Ojca św. i Cesarza podpisującego konkordat.

Biskup Fessler, będąc w Wiedniu, złożył uszanowanie Cesarzowi i jego rodzinie; ale gdy mu napomknięto, że dobrzeby było, ażeby odwiedził i ministrów, odrzekł śmiało i otwarcie: że wierność dla dynastyi nie obowięzuje go do zbliżenia się przyjacielskiego do rządu, którego zasadom być przeciwnym ma sobie za obowiązek sumienia. Mgr. Ferrari, prefekt ceremoniału wydał do biskupów całego świata instrukcyą co do ubiorów biskupów na przyszłym Soborze. Mimo że liberalne dzienniki rozpisują się o agitacyach przeciw Soborowi, nawet pomiędzy katolikami tak zwanymi liberalnymi, choć zapowiadają, że bardzo wielu biskupów nie przybędzie dla rzekomych ultramontańskich dążności przyszłego Soboru, spodziewają się w Rzymie na pewno olbrzymiego udziału episkopatu w Soborze i czynią po temu przygotowania na ogromną skalę.

Straszono od niejakiego czasu ustąpieniem załogi francuzkiéj z Civitavechii. Ojciec św. niemając nic pewnego, kazał się nuncyuszowi Mgr. *Chigi* zapytać wprost

samego Cesarza. Ten jak najstanowczéj zaprzeczył. Tak wprost zagadnięty możeby ostateczne inaczéj nie odpowiedział, choćby się był związał jaką niegodziwą umową z niecnym rządem florenckim. Ale drugą, może pewniejszą nawet od słowa cesarskiego rękojmią dla Rzymu, że wojsko francuzkie konsystujące w państwie papiezkiem nie będzie cofnięte, jest przemiana rządu we Francyi na parlamentarny po części. Większość w izbie konserwatywna, 170 deputowanych albo katolików szczerych, albo takich, co przyjęli zobowiązanie się popierania doczesnéj władzy Papieża, dają pewną otuchę, że „*moralne środki*“ Sabaudczyka nie znajdą poparcia we Francyi, że nie przyjdzie już do tego, żeby Papieża znów zdradził Napoleon, teraz przez parlamentaryzm związanego, a może związanego dobrowolnie, żeby uniknąć zobowiązań względem gabinetu florenckiego, o jakich już z cicha przebąkiwano. To pewna, że wiadomość o zmianie w rządzie Francyi niesłychany popłoch sprawiła we Florencyi.

Nowy minister spraw zagranicznych w nowym gabinecie francuzkim, książę *La Tour d'Auvergne* jest człowiek pewnych zasad katolickich, tak że rokować sobie z jego powołania można na pewno, iż Cesarz myśli ubezpieczać i nadal doczesną władzę Papieży.

Z francuzkich liberalnych katolików O. Hiacynt, karmelita bosy, wskutek swéj mowy powiedzianéj na zgromadzeniu ligi pokoju, w któréj zrównał co do wartości synagogę i protestantyzm z Kościołem katolickim wezwan od Ojca św., ażeby albo zaprzeczył że nie powiedział tych słów ubliżających prawdzie wiary św. albo je odwołał. Niestety! podobno mało nadzieji, żeby się przykładnie poddał i ukorzył.

Dnia 13 b. m. stracono *Martini'ego*, winnego kilku morderstw. Przed dwoma laty wziął się on praktycznie do zastósowania równouprawnienia głoszonego przez liberałów, i okrzyknąwszy republikę w *Roccardi Papa*, mieścinie na urwisku szczytów gór Albańskich, wziął się samotrzeć do podziału gruntów, a potym i do usuwania sobie niemiłych przez mordy jawne. Oddział żandarmów położył koniec republice, a jéj zbrodniczego dyktatora dostawił sprawiedliwości dla wymiaru kaźni zasłużonéj. Wedle pradawnego zwyczaju rzymskie sądy usuwają rodzinę skazańca z miasta, w którym kaźń ma być wymierzona, i przenoszą ją na wieś jaką, starając się tam o jéj rozrywkę. Jest w tém rys zacnego miłosierdzia litującego się nad rodziną, żeby nie przechodziła katusze wewnętrznie, widząc, słysząc przygotowania do spełnienia wyroku ją hańbiącego. Tą razą dwoje z rodziny *Martini'ego* chętnie usłuchało wezwania władzy; ale brat jego zapijający sprawę w szynku, wypalił z pistoletu do zbliżającego się ku niemu żandarma i zdołał ujść pogoni.

We Włoszech rozprzężenie obyczajów powszechne. Bogu dzięki, że duchowieństwo utrzymuje się na wyżynie moralnéj mimo wszystkiéj nędzy, jaka ją gniecie, odkąd rząd dobra mu zagrabił, a pensyi nie płaci. Kapłani, choć sami złupieni, i wierni świeccy składają się biskupom, nie mającym żyć z czego, na jakie takie utrzymanie. Tak niedawno czytano w gazetach przepiękny list Msgr'a *Henryka Bindi* biskupa Pistoja dziękującego kapłanom i świeckim za ich szlachetną ofiarę. *Correspondance de Rome* pisze z tego powodu:

„Wiadomo, jak kapłani, zakonnicy i siostry wszech zakonów, biskupi ciągnieni po sądach, skazywani na kaźnie, na areszt w domu, albo więzienie; do czego wszystkiego rząd włoski, nie bogatszy jednak z tąd wcale, podał grabież dóbr kościelnych. Wielu biskupów jest prawie w nędzy. Gdyby ten rząd miał coś podobnie jak Sybir, bardzo oddalonego od oczu świata, nieomieszkałby zapewne wywieść tam biskupów doprowadzonych do nędzy i opornych, choćby téż i w drodze pomrzeć mieli. Ale nie ma Sybiru: i otóż w oczach swych owieczek biskupi włoscy żyją, pozbawieni mienia, nawet tego, co najpotrzebniejsze dla sprawowania urzędu arcypasterskiego.

Otóż tedy zdarzyło się, że duchowieństwo i świeccy małéj dyecezyi, tuż przy Florencyi, dyecezyi Pistoja i Prato, nie mogąc znieść, ażeby ich biskup cierpiał nędzę, do któréj go doprowadzili grabieżcy Kościoła, złożyli mu się na chleb powszedni.“

Osservatore romano podaje straszliwy przykład nędzy pomiędzy duchowieństwem. We Florencyi na *corso* upadł ksiądz bezsilny na ławę kamienną przed składem zegarmistrza. Z przechodzących wnet go niektórzy otoczyli, a dawały się słyszeć głosy, „może zasłabł, a może pijany.“ Z ich koła jakiś porządnie ubrany przystąpił do prawie bezwładnego kapłana, mówiąc: „Dobrodzieju! to nie dla księdza miejsce, zesłabłeś, pobiegnę, wezmę dla ciebie fijakra.“ Na te słowa podniósł głowę, i omdlałym głosem odrzekł nieszczęśliwy, „fijakra? a za cóż ja go zapłacę, kiedym już od dwóch dni nie miał nic na mszą św., i dla tego téż nic nie jadłem.“ To ja na mszą daję dwa franki, odparł nieznajomy. Jestem Żyd, „ale to nic nie wadzi, mamy jednego Boga nad sobą.“ Poczem wziął kapelusz duchownego i użebrał na razie dziewięć franków. Nędza duchowieństwa dochodzi już nieraz tak strasznych rozmiarów, że pasą trzody, żeby mieć co jeść.

Duchowni, którzy dawniéj się obłąkali bałwochwalczym, liberalnym, patryotyzmem, nawracają się, Bogu dzięki. Świeżo *Libertà cattolica* podała retraktacyą czternastu księży, którzy się dali uwieść odstępczemu O. Passaglia.

W Sinigaglia od półtora roku był prefektem lyceum miejskiego, nasłany od rządu, Kasper Salvolini, ksiądz Z. Faenza, który z ubiorem świeckim podobnież i sposób życia świecki przyjął wcale nie budujący. Staraniom gorliwego pewnego kapłana udało się go nakłonić, że się miał przedstawić biskupowi miejscowemu. Wtedy choroba go zaskoczyła. Ale P. Bóg dał mu tę łaskę, że przez gorliwego onego kapłana został pojednan z Bogiem, i odwołał swe błędy i święte przyjął sakramenta. — Podczas kiedy we Włoszech, jak np. w Neapolu znacznie się ludność umniejsza, w Rzymie znacznie rośnie. Wedle wykazu statystycznego od Wielkiéj-Nocy r. 1868 do 69 powiększyła się o 3,154 dusz. Cała liczba mieszkańców wynosi 220.532.

Pomiędzy nimi:

Duchowieństwa:	kardynałów . . .	32.
	biskupów	26.
	księży świeckich. .	1,366.
	w seminaryach i kolegiach duchownych . . .	841.
	zakonników . . .	2,942.
	zakonnic	2,256.
		7,480.
Świeckich:	w kollegiach świeckich .	298.
	na pensyach żeńskich	1,738.
	w zakładach miłosiernych: mężczyzn	879.
	kobiet	1,216
		4,130.

W rodzinach:

	mężczyzn	99,169.
	niewiast	73,879.
		193,068.
	Armija wynosi . .	10,207.
	innéj wiary mężczyzn	376.
	niewiast	261.
Żydów:	mężczyzn	2,435.
	niewiast	2,247.
Skazańców:	mężczyzn	286.
	niewiast	42.
		220,532.

Nadmienić trzeba, że wykaz dusz, który wyszedł w drukarni apostolskiéj r. b. *Lo stato delle anime* in Roma" podaje autentyczne data statystyczne od r. 1600 do r. 1869, kiedy to reszcie Europy dopiero w r. 1746 ukazało się coś zakrawającego na statystykę. Z ogłoszonéj statystyki okazuje się, że zawsze ludność rosła gdy nie było zaburzeń wewnętrznych, ani zamachów zewnętrznych przeciw Papieztwu, z wyjątkiem oczywista czasów moru jako r. 1656 lub trzęsienia ziemi jak w r. 1703. Lata 1810, 1811, 1812, 1813 i 1814 tym się odznaczają, że w nich nie było ani jednego zakonnika w Rzymie. Były to czasy smutnéj pamięci gwałtów Napoleona.

Z czasów pogańskiego Cezarów Rzymu wykopują coraz to nowe bogactwa marmurów, *giallo antico*, alabastrów w różowe kwiaty. Odznaczają się dwie kolumny z afrykańskiego marmuru jeszcze leżące, z jednéj sztuki olbrzymiéj, głazy marmuru z Paros i Penteliku, serpentynu. Na głazach i kolumnach napisy świadczą, że należały do Cezarow, jak Flawiana, Wespazyjana, Pytasa. Jeden z głazów naznaczony imieniami konsulów Rufusa i Capito'na, z czasów Nerona, a więc może był przeznaczony do budowy *domu złotego,* wtenczas stawianego.

Ojciec św. wszystko oglądał, czytał napisy, i tak zabawił, aż słońce schylając się ku zachodowi ozłociło szczyt Janikułu, kopuły kościołów i nad wszystkie inne pałace wyniosły *Farnese.* W pośród okrzyków ludu zebranego po obu brzegach Tybru wrócił do domu. Nim wszedł do powozu, cisnął się lud ku Ojcu swemu, idącemu pieszo; jednego w łachmanach, cisnącego się natarczywie, gdy straż odtrąciła, „dozwólcie mu" zawołał Ojciec św., a uszczęśliwiony biedak ucałował mu stopy.

Na wielką skalę uknute rewolucyjne sprzysiężenie miało objąć swą siecią Grecyą Wołoszczyznę i Rumunią, Serbią i Egipt. Chciano dobić „chorego człowieka," a spuściznę po nim w Egipcie miał wziąść wicekról egipski, pod wpływem angielskiem, a Car moskiewski, któryby stanął nakoniec w grodzie Cezarów grecko-rzymskich, w Konstantynopolu. Spiskującym monarchom wice-królowi Egiptu, królowi Grecyi i księciu Wales dopomagają czynnie rewolucyoniści włoscy. I tak w Alexandryi, od dwóch miesięcy bawi osławiony Solera, ex-kwestor Florencki, który organizuje policyą włoską; już ma 80 agentów, 2 inspektorów, 2 komisarzy, swe biuro i zakłada rewolucyjny dziennik włoski, co rzecz nie dziwna dla tych, którzy wiedzą, jak rozpowszechniony język włoski na Wschodzie.

Na *Index* włożono dekretem Św. Officium z dnia 7 lipca 1869.

Biblia w Indyi: Życie Jezusa Chrystusa przez Ludwika Jacollio.

Ernest Renan Questions contemporaines 1868. Paris II edi̧.

Ernest Renan Saint Paul avec une carte des voyages de Saint Paul par M. Kiepert. Paris 1869.

Primi insegnamenti cristiani exporti in Dzialogki da S. A. ad uso delle scuole elementari d'Italia approvati il 9 Octobre 1868 da Monsigne Arcivescovo di Palermo.

Catecesimo de Moral ecrita par Nicolas Pizzaro Mejico 1868.

Annuare de l'Institut Canadien pour 1868 célébration du 24me aniversaire de l'Institut Canadien le 17 Decembre 1868.

Kończy się każdy dekret św. Officyum słowy: „A tak niechaj się nikt jakiegobądź stopnia i stanu nie waży na przyszłość wydawać, gdziebądź i w jakimbądź języku rzeczone dzieła potępione ani czytać wydane, ani u siebie przechowywać, lecz winien miejscowym biskupom albo inkwizytorom heretyckiéj niepoczciwości je wydawać pod grozą naznaczonych kar w Inudexie ksiąg zakazanych."

Oby te słowa potępienia trafiły do Redakcyi *Gazety narodowéj*, która w Nr 180 wychwala bezecne piśmidło Büchnera „Kraft und Stoff." Wyliczywszy w ilu to językach ta zaraza już się rozeszła, głosi sławę wydawcy, smutnéj dla katolików odtąd pamięci, Ksawerego Berezowskiego i tłumacza L. Mulskiego.

Sprawozdawcy (M) wydaje się nader pożytecznym to piśmidło dla Polaków, którzy „zanadto daliśmy się ukołysać pieśniom wieszczów i proroctwom tych, co każą nam szukać zbawienia w niebie wyłącznie." „Ale precz z marzeniami — woła słowy Alexandra Cara, rozgrzany apostół büchnerowego materyalizmu — nie w zawrotnych sferach wymarzonych ideałów szukać nam poręki szczęścia w przyszłości, ale zwróćmy się myślą w *świat rzeczywistości*, z téj bogatéj skarbnicy czerpmy pożywienie *dla ducha* (!) a nowe życie w nas wstąpi — *życie jędrne*, krzepkie, i co najwięcéj, *świadome* swoich *sił* i dążeń."

Boże odpuść im, bo nie wiedzą, co — czynią i *Gazeta narodowa* i jéj korespondent (M). Gadają, że z Büchnerowego dzieła zaczerpnąć można, pożywienia dla *ducha*; a przecież Büchner zaprzecza istnienia *ducha.* Mówi, że *życie, świadome sił* swoich w nas wstąpi, jak zostaniem Büchnerczykami; a przecież Büchner nawet wyjaśnić nie umie *życia, świadomości*, *siły.* W jego nauce nie życie, jeno śmierć, jeno rozkład, jeno zgnielizna, materya, trupi materyalizm.

I taż to *rzeczywistość*, któréj pragnąć nam trzeba?

Dla *Gazety Narodowéj*, dla jéj korespondenta (M) i dla ich bożyszcza Büchnera to tylko rzeczywiste, co garścią ująć można. „*W filozofii pozytywnéj* (t. j. materyalistycznéj, która się tak raaczyła nazwać u Francuzów), *w któréj prace Dr. Buchnera tak znakomite zajmują miejsce, mają znaczenie wyłącznie takie tylko pewniki, których rzeczywistość dowiedzioną została w sposób najdotykalniejszy."* Czego pracowici badacze dociekli nieskończoną ilością doświadczeń, *wagą, mikroskopem, skalpelem, teleskopem,* itd., do czego doszli matematycy bitym gościncem kombinacyi cyfrowych, to się zlewa w pozytywnéj filozofii w ogólną całość logiczną, jasną i zrozumiałą dla każdego

niezakażonego przesądem umysłu, w system filozoficzny. Materyalizm systemem filozoficznym? chyba dziecka, które ręką sięga i po księżyc. Podobni dzieciom takim na najniższym stopniu rozwoju zmysłowego poznania są zmysłowi materyaliści.

Skalpelem nie dorzniesz się duszy, więc duszy nie masz; ani mikroskopem ani teleskopem nie wykryjesz Boga, więc nie masz Boga; wagą nie da się odmierzyć podobnie jak funt pieprzu, cnota, prawo, honor, idealna miłość nasza dla ojczyzny; więc to wszystko *głupstwo*; cały porządek choć przyrodzony, ale idealny, metafizyczny, a tym więcéj porządek nadprzyrodzony, spółeczny i religijny, to wszystko wielkie nic wobec jednéj materyi. Podobnie bezwstydnie jak *Gazeta Narodowa* jeszcze nikt nie zachwalał u nas materyalizmu. „Kto więc umie cenić wiedzę czystą niezmąconą żadnemi domieszkami marzeń marnych, kto chce rozlewać myślą tam, gdzie żadna poezya umieścić nie zdoła, niech czyta dzieło przez X. *Siła i materya*, a może zasmakuje w téj *trzeźwéj mądrości*."

Ta „mądrość trzeźwa" podobniuteńka do téj, którą napoić chciała Moskwa Polaków, żeby Polska w materyaliźmie zgniła. Ach Boże! ratuj nas od téj trzeźwości wobec ideałów, ratuj od upicia się materyalizmem. A jakże wzgardzona panu M. i Gazecie Narodowéj *poezya*! Oczywista, jakże peezya smakować może grubym zmysłom! Ale gdyby nie ta poezya, gdyby nie ci wieszczowie potępieni, *„dziśby wam pęta ducha żarły, a nie ciało."*

Za tę sromotną chwalbę materyalizmu, w którym zatrata dla wiary naszych praojców, w którym zaguba dla miłości Ojczyzny naszéj, idealnie zawsze żywéj, choć materyalnie zabitéj, i tym życiem pośmiertelnego protestującéj wiecznie przeciw materyalizmowi i jego brutalnéj sile, za tę sromotę słowa i myśli, hańba *Gazecie Narodowéj*, hańba, hańba.

Dołączam jeszcze ważne dla spowiedników dekreta penitencyarii.

Z powodu Jubileuszu zapowiedzianego dnia 11 kwietnia r. 1869 przedłożono św. penitencyari wątpliwości.

An inter facultates proJubilaeo concessas, contineatur facultas absolvendi poenitentes ab haeresi.

„R. Affirmative, abjuratis prius et retractatis erroribus prout de jure."

An tempore Jubilaei ille, qui vi Jubilaei ejusdem fuerit a censuris et a casibus reservatis absolutus, si iterum incidat in casus et censuras reservatas possit secunda vice absolvi, peragens iterum opera injuncta.

„R. Negative."

An ille qui lucratus jam fuerit prima vice Induldentiam Jubilaei, possit eam iterum lucraci, si repetat opera injuncta.

„R. Affirmative."

An Confessarii uti possint facultatibus extraordinaris erga eum, qui petat quidem absolvi et dispensarii, quque tamen voluntatem non habeat peragendi opera injuncta et lucrandi Jubilaeum.

„R. Negative."

Datum Romae in S. Poenitentiaria die 1 Juni Anno 1869.

Antonius Maria Card. Panebianco,
Poenitentiarius Major,
S. Can. Peirrano S. P. Secretarius.

Książki.

Księgarnia p. Wł. Jaworskiege w Krakowie słusznie nosi nazwę *katolickiéj*. Z każdym rokiem jest ona coraz to czynniejszą i coraz to ważniejsze rzeczy katolickie ogłasza. Co dopiero wyszły jéj nakładem następne dzieła:

1) *Kazania niedzielne, świąteczne i majowe, p. ks. Wład. Wierciszewskiego, kaznodzieję krakowskiego.*

Kazania te liczymy do lepszych. Jest w nich siła wymowy, rozkład, logika. W tych trzech słowach wypowiedzieliśmy wielką dla nich pochwałę, na jaką słusznie zasługują.

Język potoczysty, gładki, prosty. Możeby się nieco rozwlekłości zarzucić dało, w każdym przecież razie publikacya ta stoi po nad wszystkiemi, któreśmy mieli od lat wielu. Nie rozumiemy dla czego pominięte kazanie na niedzielę XI post Pentecosten.

2) *Wzorowy kapłan*, czyli *Uwagi nad obowiązkami i cnotami kapłańskiemi itd., p. ks. H. Dubois*, b. regensa seminaryum w Coutances, przetłomaczył z III edycyi ks. J. N. S.

Na brak książek specyalnie dla kapłanów przeznaczonych skarżyć się teraz nie możemy.

Książka ks. Sevoi długo po seminaryach używana, da się teraz nierównie lepszemi zastąpić. Dzieło ks. Dubois nie może wprawdzie równać się z *Rozmyślaniami ks. Chaignona,* o których już króciuchną wzmiankę uczyniliśmy, jest przecież w swoim rodzaju i sposobie traktowania materyi, dobre i godne usilnego polecenia. Jest obszerne (stron 462) i zawiera wszystko, cokolwiek odnosi się do życia kapłańskiego. Kapłani dbający o godność i świętość stanu swojego i to dzieło zakupią niewątpliwie do swéj biblioteki.

3) *Siedm grzechów głównych*, I Pycha przez *ks. Gondka.*

Ks. Albana Stolza naśladowało wielu i w Niemczech i u nas. W Niemczech ks. Kist szczęśliwie przejął się jego duchem, i o siedmiu grzechach naprzykład napisał bardzo pięknie i mile. Ks. Gondek do mniéj szczęśliwych należy naśladowców. Zarzucano mu i dowodzono, że u nas rubaszność nie popłaca, ale to nic nie pomogło. Ks. Gondek i tutaj zamaszysto i nieoglądnie na wszystkie strony bije, i stąd praca jego, choć w najlepszéj myśli napisana, zrazi wielu, odstręczy i pożądanego skutku nie przyniesie. A szkoda, bo niemało w niéj rzeczy prawdziwych i dobrych.

W Poznaniu ukazała się:

Ambona Ducha św. do serca mówiącego, albo *Ćwiczenia duchowne* itd., p. *ks. Jana Morawskiego S. J.* Przedruk trzeci.

Jest to, jak sam tytuł pokazuje, przedruk cennego dzieła ascetycznego obfitego w swoim czasie pisarza Jezuity, ks. Morawskiego.

Przedruk ten uskuteczniony za pomocą prenumeraty, o czym należało się wspomnieć na tytule. Niedobrze się stało, że zmieniono starą ortografią, tę samą, któréj i ks. Skarga używał. Jeżeli dzieł wiekopomnego Piotra w szatę dzisiejszéj nieustalonéj ortografii nie przystrajamy, należy się ten sam szacunek, w takiéj nawet rzeczy i innym okazywać. Wszyscy, którzy posiadają *Ambonę*, niezawodnie życzą sobie, aby coprędzéj ogłoszono *Namowy Ducha św.* tegoż autora, na które się na każdéj prawie stronie powołuje, i które są uzupełnieniem *Ambony*. Cena 25 sgr., może za wysoka.

Listy Zaatlantyckie do braci i przyjaciół, przez *ks. Hieronima Kajsiewicza.*

Jest to oddruk z *Roczników* paryskich. Listy czytają się z wielkiem zajęciem dla mnóstwa ciekawych szczegółów i dla ślicznego języka.

— Z powodu, iż magistrat miasta Wrocławia systymatycznie a niesprawiedliwie odrzucał petycye katolików śląskich, domagających się zakładów naukowych wyznaniowych, zwołano przed kilku tygodniami do Wrocławia walne zebranie katolików śląskich, aby się w téj sprawie naradzić i odpowiednie przedsięwziąść kroki. Zebranie przyszło do skutku, i oto jak korespondent wrocławski do *Gazety Toruńskiéj* o niém wspomina:

„Zwołane przez kilkunastu mężów walne zebranie katolików Szląska powiodło się może nad spodziewanie. Stanęło na niem przynajmniéj 2500 osób tak z samego Wrocławia, jako też z miast prowincyonalnych, a nawet Wielkie Księstwo Poznańskie i Prusy Zachodnie były reprezentowane. O godzinie $3^3/_5$ wieczorem zagaił zebranie prezes tútejszego katolickiego stowarzyszenia ludowego, kupiec p. Rockel, przywitaniem deputowanych z prowincyi, poczym zlecono temuż panu przewodnictwo w zebraniu. Pan Rockel wykazał donioslość sprawy, która spowodowała zebranie, skreślił krótki obraz niebezpieczeństwa, zagrażającego katolizyzmowi ze strony szkół bezkonfesyjnych i symultarnych i wyliczył z imienia wszystkich deputowanych sejmowych z Szląska, którzy głosowali zo znaną ceytelnikom petycyą wrocławską (zob. Nr. 20 Gaz. Tor.), a którzy przeciw niéj. Wstępuje na mównicę tajny radzca regencyjny pan prof. dr. Elvenich, przyjęty entuzyastycznemi okrzykami. Mówca obrał sobie za przedmiot krytykę wystąpienia deputowanego Wehrenpfenniga naprzeciw wspomnionéj petycyi wrocławskiéj. Pan Wehrenpfennig bowiem starał się czasu swego na jednym z posiedzeń sejmu pruskiego wykazać, jak mało znacząca jest petycya, redukując liczbę 2800 podpisów na 800 ważnych. Ponieważ pan Wehrenpfennig 2000 podpisów chciał widzieć skreślone pod petycyą z powodu, iż reprezentują one głównie klasę przemysłową i roboczą; przeto wykazuje mówca zupełne klasy téj w petycyonowaniu równouprawnienie z p. Wehrenpfennigiem. Takie wystąpienie p. doktora Wehrenpfenniga, tak kończy mówca jasny swój wykład, jest obrażające i niegodne deputowanego świadomego stósunku swego do ludu. Wykład p. Elwenicha przyjęto oklaskami. Następnie ks. Meer mówi o postępowaniu komunalnych władz w Frankfurcie n.M. względem tamtejszych katolików, chcących założyć katolicką szkołę dla płci żeńskiéj, a ks. Christen z własnego doświadczenia uzupełnia obraz stósunku tego, mającego niejakie podobieństwo do stósunków wrocławskich. Tu przewodniczący odczytuje telegramy i listy, uznające cel zebrania. Następnie przemawiają krótko pp. nauczyciel wyższy Dietrich z Rathau (polską nazwę jak odnaleść?), Horn z Nisy i Klein z Breesen (pow. Trzebnicki, może Brzezna?), wszyscy jako reprezentanci katolików swych miast. Ks. Cogho opisuje widzenie, które miał podczas obrad, a które złowrogiem było dla celu zebrania; nie kończy jednakowoż opisu; wezwany przez przewodniczącego, aby trzymał się więcéj przedmiotu. Pana Danielewskiego, przedstawionego z Prus Zachodnich, wita zebranie brawem. Mówca pozdrawia zebranie od katolików Prus Zachodnich, wyraża zadowolenie z tak licznego udziału, zwraca uwagę na to, iż kwestya, będąca przedmiotem obrad, nie dotyczy samego tylko Wrocławia, wspomina szczegółowo o Poznaniu, a co do ostatecznego celu zebrania wypowiada, iż dotąd nic nie usłyszał, coby przedsięwziąść wypadało. Bo co do owéj ponuréj wizyty ks. Cogho nadmienia mówca, iż chyba sami katolicy byliby sobie winni, jeżeliby jakąkolwiek ponieść mieli klęskę. Trzeba wyzyskiwać przysługujące nam prawa i w tym celu kształcić lud w kierunku politycznym. Inicyatorowie zebrania dobrze sprawę tę rozpoczęli i powinni je powtarzać. Mówca zapewnia zebranie o sympatyi ludu polskiego dla spraw katolickich i wskazuje na męczeństwo narodu polskiego pod jarzmem rosyjskim. „Panowie! tak kończy mówca, jeżeli wedle zasady katolickiéj oddajecie w zamian z serca to, co się wam z serca podaje, zachowajcie w bratnim i sympatycznym sercu naród, który cierpi za wiarę swoją i język swój.“ Liczne i przeciągłe brawa przerywały i zakończyły mowę p. Danielewskiego.

W końcu ks. dr. Wick w przydłuższéj mowie wyświecił znany czytelnikom Gazety (zob. Nr. 14 pod rubr. „Wiad. liter.,“ ustęp trzeci z końca) stósunek katolickiéj ludności Wrocławia do magistratu i reprezentacyi miasta. Mówca wykazał daléj, iż z szkół symultannych, to samo co i z bezkonfesyjnych grozi niebezpieczeństwo; wreszcie zaś zaproponował protest przeciw podobnym szkołom, mający się zanieść wprost do króla. Licznemi brawami i przeciągłemi okrzykami zgodzono się na słowa mówcy.

Reszta zapisanych jeszcze mówców wstrzymała się od zabrania głosu dla spóźnionéj doby. Przewodniczący solwował zebranie o godz. 11.

— Korespondent poznański do *Czasu* pisze pod dniem 13 lipca co następuje:

Jak pisałem, *Dziennik Poznański* wywołał zakaz demonstracyi kościelnych przez ks. Arcybiskupa, on podniósł hałaśliwie tę sprawę, koło niego téż obraca się agitacya. Nawet dzieje się te pomimo jego woli, bo *Dziennik* ma dobre chęci, często rozpoznanie i wstrze-

mieżliwość, ale gdy go co podraźni nie sprawdza, nie rozbiera, zgoła postępuje gwałtownie, nie bacząc na następstwa. Rozpatrzmy rzecz spokojnie i rozważnie, o co chodziło i o co chodzi.

Odkryto w Krakowie szczątki zwłok Kaźmierza W. Fakt ten narodowéj doniosłości, poruszył serca i wyobraźnie, jak Polska długa i szeroka. Ogłoszono, że drogocenne prochy, uroczyście pochowane zostaną na Wawelu. Zaczęła się dyskusya, czy obchód ma prędzéj czy późniéj nastąpić. — Dotąd wszystko szło należytą koleją i gdyby nie drobne niechęci i zazdrości, jakie znalazły odbicie w *Dzienniku*, nie byłoby ani słowa do powiedzenia.

Nagle przyszło na myśl niektórym pismom galicyiskim — i to najdalszym od kierunku religijnego, — i naszemu *Dziennikowi*, że trzeba, aby dzień pogrzebu był obchodzonym wszędzie. To już był pomysł mniéj szczęśliwy. Nigdy pogrzeb, choćby największego bohatera, jeźli nie zaraz po śmierci następuje, — nie przybiera takich rozmiarów. Kiedy w r. 1841 sprowadzono do Francyi ze św. Heleny zwłoki Napoleona Igo, ulubieńca ludu Francyi, obrzęd ograniczył się tylko do kościoła Inwalidów w Paryżu, i ani na myśl nikomu nie przyszło, wzywać całéj Francyi do nabożeństw żałobnych. W każdym zaś razie gospodarować w kościele nie wolno nikomu, i Władza kościelna, któraby tego dozwoliła, okazałaby słabość i nieudolność.

Tymczasem *Dziennik* w Nrze z 6go lipca (zręczność to zwykła w tych sferach, ogłaszać pewne rzeczy za póżno, aby im już zaradzić, nie było można) napisał — „Niechaj każdy, podobnie jak my w téj sprawie wierzący i czujący, uczci w swym najbliższym kościele, żałobnym obchodem wspaniałą uroczystość“ i daléj, „niech dzwon wawelowy powoła każdego z nas w dniu 8 lipca na ciche żałobne nabożeństwo do najbliższego parafialnego kościoła.“

Dziennik tak się przyzwyczaił rozporządzać kościelnemi rzeczami, że zdaje się, iż dotąd dobrze nie rozumie, że się tu wdał w rzecz nie swoją.

Władza duchowna milczała dotąd, mimo poznak agitacyi, mniemała zepewne, że się skończy na tym zakusie, a nikomu przeszkodzić nie chciała pójść modlić się do kościoła, ale gdy w Nrze z 7go uderzyły ją wezwania drukowane na obchód do tych a tych kościołów i pokazało się, że o demonstracyę chodzi, spełniła swój obowiązek, zakazała demonstracyi.

Nie; — kościoła katolickiego nie wolno używać za środek do agitacyi politycznéj, i raz trzeba zerwać w tym względzie ze złemi tradycyami r. 1863.

W téj epoce wymyślano w miejsce świąt katolickich, święta narodowe, wówczas już, jedno pismo Wielkopolskie słusznie wskazało, że to zabytek Towiańszczyzny, a doczego te ko ścielne manifestacye doprowadziły — wiemy, bolesnem nauczeni doświadczeniem — i to zarówno na polu kościelnem i politycznem.

Kościół katolicki ma swoje święta i wzywa wiernych do udziału w nich; ma nawet święta narodowe, to jest patronów pojedyńczych narodów. My możemy jak najgorecéj obchodzić uroczystości śś. Wojciecha, Stanisława, Jacka, Jozefata, Jana z Dukli itd.

Kościół katolicki, wypadki bieżące, czy żałoby, czy dziękczynienia wymagają, uświęca swem współdziałaniem, ale nigdy i nigdzie przypomnień historycznych, choćby i najwznioślejszych, do ważności świąt nie podnosi; jeżeli zaś święci, naprzykład pamiątkę ratunku od Turków, to nie fantazya ruchliwych umysłów, ale rozporządzenie Stolicy Apostolskiéj obchód ten uprawniło.

A u nas od 63go ludzie świeccy, niepowołani, o kościół mało zwykle dbali, wymyślają, coraz to nowe uroczystości, i chcą by Władza duchowna cierpliwie patrzała na obałamucenie duchowieństwa i wiernych. Chcą tego w obec ruiny kościoła Polskiego po roku 1863, tak, że nie wiadomo czemu więcéj się dziwić, czy nie oględności jednych, czy złéj wierze drugich.

Dziennik zaręcza, że nie było chęci demonstrowania, fakta mówią i dowodzą inaczéj. — *Dziennik* gromy ciska i w zapędzie dokuczliwości popisuje się nabożeństwami, jakie odprawili księża, co niewiedzieli o zakazie, albo nie opatrzyli się.

Jeźli *Dzienuik* szczerze pragnie, jak to wyznał tyle razy, zgody z Władzą duchowną — a czego interes nasz polityczny — a więc i organów politycznych nakazująco wymaga, niedość po katolicku sobie z nią poczyna. Katolik w takim razie, zamiast nakazywać, terroryzować, idzie do biskupa i pyta się czy można, i w jaki sposób można urzeczywistnić to, czego pragnie. Jeśli biskup przystaje, to dobrze — jeźli odmówi, uszanuje jego wolę i posłucha namazańca Bożego, mającego prawo rządzić i łaskę stanu, — buntów w żadnym razie nie wszczyna i nie podnosi. To jest jedyny *modus vivendi* katolicki, inne należą do najgorszéj rewolucyjnéj tradycyi.

Dziennik nie zastanawia się nad tém, iż ma do czynienia z dostojnikiem kościoła, który wie co czyni i czyni z czystych pobudek wysokiego obowiązku. Zastraszyć z pewnością nie zastraszy, a więc tylko zakłóci społeczeństwo nasze, wszelkich sił spójni wymagajęce — któż na tém ostatecznie zyska?

Wiadomości potoczne.

— W *Gazecie Poznańskiéj* niemieckiéj z dnia 21 lipca rb. Nr. 168, i w *Dzienniku Poznańskim* z dnia 23 lipca rb. Nr. 165 czytamy wiadomość z Lloyda Peszteńskiego, że ks. Arcybiskup Gnieźnieński i Poznański z rozkazu rządu Berlińskiego wydał rozporządzenie zabraniające żałobnego nabożeństwa, jakie z powodu przeniesienia prochów Kazimierza W. króla odprawiać zamierzano w tutejszych kościołach.

Możemy oświadczyć, że ta wiadomość jest zupełnie fałszywą. Jéj źródło jest w Wiedniu, gdzie oddawna ludzie rządowi lubią wglądać do zakrystyi i do kościołów, a dziś po zerwaniu prawowitych z kościołem węzłów, nie zajmują już takiego stanowiska, z któregoby mogli stósunki z Kościołem trzeźwo rozumieć i oceniać. Inne jest w téj mierze położenie Prus. Rząd pruski zanadto samego siebie poważa, aby granice swéj władzy przekraczał, i zbyt szanuje biskupów katolickich, aby się zatrudniał wskazywaniem im prawideł, według których mają nabożeństwa w dyecezyach swych urządzać. Ks. Arcybiskup Gnieźnieński i Poznański zakazał nabożeństwa

w swych kościołach, bo do niego należy rozporządzać, jakie nabożeństwa mają być w nich odprawiane, a jakie nie, a rząd berliński dowiedział się o zakazie o którym mowa, wtedy, gdy zakaz wydanym został.

— Podajemy kilka dat z życia śp. ks. kanonika Jabczyńskiego.

Urodził się w miasteczku Dolsku, nauki pobierał w gimnazyum leszczyńskim, i był nauczycielem domowym Dzierzbickich w Pijanowicach. Następnie studya uniwersyteckie odbywał we Wrocławiu równocześnie z księżmi Logą, Kidaszewskim, Kropiwnickim i Brzezińskim. Była to pierwsza wysełka kleryków poznańskich na niemieckie uniwersytety. W tym czasie występowali Dereser, bracia Theiner, Ritter, Baltzer świeży uczeń Hermesa. Wpływ ich był znaczny, a nieszczęśliwy.

Po wyświęceniu ks. Jabczyński został altarzystą różańcowym w Grodzisku, gdzie najlepsze zostawił po sobie pamiątki, które się dotąd w tradycyi utrzymały. Posłany przez ks. Arcybiskupa Wolickiego na probostwo w Zbąszyniu, musiał stamtąd ustąpić, i otrzymał probostwo św. Marcina w Poznaniu, potem kanonią kaznodziei i probostwo w Wirach. Piastował urzędy w kapitule kaznodziei i prowizora seminaryum, następnie został officyałem, który to urząd po dwa razy mu w różnych czasach przekazywano.

Ks. kanonik Jabczyński na polu literatury kościelnéj był nader czynny i pracowity. On bodaj był pierwszym co u nas pismo kościelne peryodyczne począł wydawać, najprzód: *Archiwum teologiczne*, potém *Gazetę kościelną*, pismo starannie redagowane. Jest w nim kilka artykułów ks. Aleksego Prusinowskiego, który poraz pierwszy z całym zapałem i fantazyą młodzieńczéj duszy sił swych na téj arenie próbował. Prócz tego ogłosił ks. Jabczyński *Wzory homiletyki* w XVII i XVIII wieku. *Historyą Dolska.* W *Rocznikach* Tow. Przyjaciół Nauk drukował cenną rozprawę, O Synodach kościoła polskiego,, nadto, o *Mieczu Piotrowym* i o *Włóczni św. Maurycego.*

W *Tygodniku katolickim* zamieszczona była jego rozprawa o *Andrzeju Szółdrskim* i o *Husytach w Zbąszyniu*, artykuł o *Janie Lubrańskim* jest podług jego notatek opracowany.

W rękopiśmie zostawił materyały do historyi Biskupów Poznańskich.

— Śmierć zabrała w jednym prawie czasie dwóch kapłanów. W Modrzu umarł zacny i gorliwy ks. Karól Ofierzyński. Urodził się r. 1820, kapłanem był od r. 1847.

W Żonie dyecezyi gnieźnieńskiéj umarł sędziwy kapłan Fr. Suszycki, licząc lat 73. Święcenie odebrał roku 1816, proboszczem w Żonie był przez lat 46.

— W Krakowie wyszedł 28 zeszyt *Postylli* większéj ks. Wuyka.

— Bawi w naszych stronach O. Sylwester Majewski Franciszkanin, penitencyarz od św. Piotra w Rzymie. O. Majewski pochodzi z Galicyi. Od lat 16 sprawuje obowiązki penitencyarza pro lingua illyrica, ale główniе słucha spowiedzi Polaków. Penitencyarzem języka polskiego był przez lat 24 O. Paluchowski z Warszawy. Ten umarł przed kilkunastu miesiącami, a na jego miejsce nastąpił O. Dobosz, wpierw penitencyarz w Lorecie. O. Majewskiego znają dobrze wszyscy rodacy, którzy Rzym zwiedzili.

— Ks. sufragan Jeschke z podróży do Kaszub, gdzie św. Sakrament Bierzmowania udzielał, już wrócił i miał tę pociechę, że na szczycie budującéj się przez niego kaplicy dla Sióstr Miłosierdzia już powiewający wieniec zobaczył. Ks. dr. Martens, regens seminaryum duchownego, który przez kilka tygodni niebezpiecznie chorował, ma się już lepiéj, ale, jak słyszę, w tym półroczu funkcyi urzędu swego nie obejmuje. (Gaz. Tor.)

— Wielki *O'Connel* oddał swą piękną duszę Bogu 5 maja 1847 w Genui, jadąc do Rzymu. Stósownie do testamentu zostało serce jego przewiezioném do wiecznego miasta, a zwłoki do Irlandyi, którą kochał z całego serca. Pochowano je tymczasowo na cmentarzu w Clasned, bo miano postawić mu pomnik narodowy. To się téż stało i 14 maja tego roku przeniesiono tam dotąd zwłoki wielkiego patryoty. Towarzyszyli im deputowani wszystkich korporacyi irlandzkich, lord-major, władze Dublina, katoliccy posłowie obu parlamentów, duchowieństwo, biskupi i arcybiskupi. Na końcu szła rodzina O'Connella. Pomnik zbudowany w kształcie wieży, z któréj powiewają cztery chorągwie. Na jednéj jest harfa iryjska z napisem: Obrońca swojego kraju. Druga przedstawia iryjskiego wilka z napisem: Przyjaciel obywatelskiéj i religijnéj wolności całego świata. Na trzeciéj jest korona iryjska i napis: Apostół moralnéj siły. Na czwartéj wypisany monogram O'Connella w tych słowach: Emancypacya katolickich współobywateli. Nad wchodem do grobu umieszczony napis: Moje ciało w Irlandyi; — moje serce w Rzymie; — moja dusza w niebie!

Statystyka pijaków.

W Anglii zabija gorzałka w przecięciu rocznie 50,000 ludzi; między nimi 13,000 kobiet; w Niemczech 40,000, w Belgii 4000, we Francyi tylko 1500. Straszną jest statystyka pijacka Ameryki. Według obliczeń Dr. Everen padło ofiarą alkoholu w Stanach Zjednoczonych w ciągu 8 lat, 500,000 ludzi. A Moskwa? o niéj statystyka nic nie powiada. Pewnieby nie przyszła do ładu!

---

ktor ks. Stagraczyński w Poznaniu. — Czcionkami drukarni Tygodnika katolickiego (A. Schmaedicke w Poznaniu. W komisie L. Streisandta w Grodzisku.